ספר ביד בעידן המסך: האם בני נוער עוד קוראים?

מאגר טקסטים לכיתה ז׳ · כתבה · גרסה: רגיל

מהדורה למורה – מפתח תשובות

המהדורה למורה מופיעה בעמוד הראשון. דפי התלמיד מתחילים בעמוד הבא. בשאלות פתוחות – תשובה לדוגמה ומחוון; כל תשובה מנומקת מהטקסט מתקבלת.

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

תשובה 1: *אילו שלושה ז׳אנרים מבוקשים ביותר בכיתות ז׳, לפי הספרנית?* – ספרי פנטזיה; ספרי מתח ותעלומה; רומנים גרפיים.

תשובה 2: *ציינו שני דברים שמפריעים לבני נוער לקרוא, לפי הכתבה.* – הטלפון שמצפצף ומסיח; עייפות ועומס לימודים; הרגל לרפרף בטקסטים קצרים על מסך (מספיקים שניים).

3. מהו הרעיון של "עשר דקות של שקט"? [איתור מידע]

א) מבחן קצר על ספר

ב) עשר דקות של הפסקה נוספת

ג) שיעור שבו אסור לדבר

ד) בכל יום שלישי כל בית הספר, כולל המורים, קורא ספר לבחירתו

תשובה 3: בתחילת כל יום שלישי כל בית הספר, כולל המורים, קורא עשר דקות ספר לבחירתו.

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

תשובה 4: *למה, לדעת הספרנית, קריאה של רומן גרפי היא "קריאה לכל דבר"?* – כי היא דורשת הבנת רצף, פענוח רמזים בתמונות והכרת דמויות – מיומנויות קריאה והבנה של ממש.

5. מה המשמעות של המשפט "הפורמט פחות חשוב מהסיפור"? [הבנה ופרשנות]

א) העיקר שקוראים ונהנים, לא משנה אם על נייר או במסך

ב) רק סיפורים קצרים חשובים

ג) צריך לבחור רק ספרים יפים

ד) ספרים על נייר עדיפים תמיד

תשובה 5: שהצורה (נייר או מסך) משנית; מה שחשוב הוא הקריאה עצמה והחיבור לסיפור.

תשובה 6: *הספרנית אומרת: "כשמכריחים ילד לקרוא ספר שהוא לא אוהב, הוא לומד לשנוא קריאה". מה אפשר להסיק מכך על הדרך לעודד קריאה?* – שחופש בחירה והנאה הם המפתח; כפייה מייצרת התנגדות, ובחירה אישית יוצרת אהבה לקריאה.

תשובה 7: *השוו בין קריאה על נייר לבין קריאה במסך: ציינו יתרון אחד לכל אחת, לפי הכתבה.* – נייר: הבנה טובה מעט יותר בטקסט ארוך, קל לדעת איפה נמצאים ולחזור אחורה. מסך: הגדלת אותיות, מילון בלחיצה, ספרייה שלמה במכשיר אחד.

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תשובה 8: *האם לדעתכם בית הספר צריך לחייב קריאת ספרים מסוימים, או לתת לתלמידים לבחור? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהכתבה.* – תשובה פתוחה. מחוון: עמדה + נימוק + פרט.

תשובה 9: *כתבו המלצה על ספר שאהבתם (6–8 שורות) למועדון הקוראים של הכיתה: על מה הספר, למי הוא מתאים, ומה הדבר שהכי אהבתם בו – בלי לגלות את הסוף!* – משימת כתיבה. מחוון: תקציר קצר ללא "ספוילר", קהל יעד, נימוק אישי, לשון משכנעת.

מחוון לשאלות עמדה (חלק ג׳): עמדה ברורה – 2 נק׳ · נימוק הגיוני – 3 נק׳ · הוכחה/דוגמה מהטקסט – 3 נק׳ · לשון ומבנה – 2 נק׳.

דף התלמיד

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

אומרים ש"הנוער של היום לא קורא". אבל כשנכנסים לספרייה של בית הספר בהפסקה, התמונה קצת אחרת. הכתבה שלפניכם בודקת את הרגלי הקריאה של בני נוער היום. קראו ושימו לב: מה עוזר להם לקרוא, ומה מפריע?

א **הספרייה בהפסקה**

בשעה עשר ורבע, כשהצלצול מכריז על ההפסקה הגדולה, רוב התלמידים רצים לחצר. אבל בספרייה של החטיבה יש תור. "אני שומרת את הספר הבא בסדרה לשירה כבר שבוע", מספרת הספרנית, דורית שמש, ומושיטה ספר עבה לתלמידה נרגשת. "כולם חושבים שילדים לא קוראים. אני רואה כל יום שזה לא נכון. הם קוראים – רק אחרת."

ב **מה כן קוראים?**

לפי הספרנית, הז'אנרים המבוקשים ביותר בכיתות ז׳ הם ספרי פנטזיה, ספרי מתח ותעלומה, ורומנים גרפיים – ספרים שבהם הסיפור מסופר בעזרת איורים ובועות דיבור, כמו בקומיקס. "יש מבוגרים שמזלזלים ברומן גרפי", היא אומרת, "אבל קריאה של רומן גרפי דורשת הבנה של רצף, של רמזים בתמונה ושל דמויות. זו קריאה לכל דבר." גם ספרים בסדרות פופולריים מאוד: מי שמתאהב בדמות, רוצה לדעת מה קרה לה בהמשך.

ג **מה מפריע לקרוא?**

התלמידים עצמם מודים שלא תמיד קל. "אני מתחיל ספר, קורא שלושה עמודים, ואז הטלפון מצפצף", אומר דביר. "אחרי חמש דקות אני כבר לא זוכר איפה הייתי." גם עומס הלימודים משפיע: "בסוף יום עם שבעה שיעורים ושיעורי בית, אין לי כוח לעוד טקסט", מסבירה מעיין. וחוקרי קריאה מציינים שקריאה של הרבה טקסטים קצרים על מסך – הודעות, כותרות, כיתובים – עלולה להרגיל את המוח לרפרף ולקפוץ, וקשה לו יותר להתרכז בטקסט ארוך.

ד **קריאה במסך או על נייר?**

הוויכוח הזה ממשיך גם בין המומחים. יש מחקרים שמצאו שכאשר קוראים טקסט ארוך ומורכב, ההבנה על נייר טובה מעט יותר, אולי משום שקל יותר "לדעת איפה אנחנו" בספר ולחזור אחורה. מצד שני, קריאה דיגיטלית מאפשרת להגדיל אותיות, לחפש מילה במילון בלחיצה ולהחזיק ספרייה שלמה במכשיר אחד – יתרון גדול לחלק מהקוראים, למשל למי שמתקשה בקריאה. "העיקר שקוראים", מסכמת הספרנית. "הפורמט פחות חשוב מהסיפור."

ה **איך מחזירים את ההנאה?**

בחטיבה החליטו לנסות כמה רעיונות. הראשון: "עשר דקות של שקט" – בתחילת כל יום שלישי, כל בית הספר, כולל המורים, קורא ספר לבחירתו. השני: מועדון קוראים, שבו תלמידים ממליצים זה לזה על ספרים, בלי ציונים ובלי מבחנים. השלישי: חופש בחירה. "כשמכריחים ילד לקרוא ספר שהוא לא אוהב, הוא לומד לשנוא קריאה", אומרת שמש. "כשנותנים לו לבחור, הוא לומד לאהוב אותה."

ו דביר, אגב, מצא פתרון משלו לטלפון המצפצף: הוא משאיר אותו בחדר אחר כשהוא קורא. "בהתחלה זה היה מוזר", הוא אומר. "עכשיו אני מגיע לפרק עשרים ולא שם לב שעברה שעה."

📖 מילון מילים

מילה	פירוש
ז'אנר	סוג של ספר או סיפור (מתח, פנטזיה…)
רומן גרפי	ספר שבו הסיפור מסופר בציורים ובבועות דיבור
מזלזלים	חושבים שמשהו לא חשוב או לא שווה
לרפרף	לקרוא מהר ובשטחיות, בלי להתעמק

✏️ שאלות

🔎 איתור מידע
התשובה כתובה במפורש בטקסט – מאתרים אותה.

🧩 הבנה והסקה
התשובה לא כתובה במפורש – מחברים רמזים ומסיקים.

💭 חושבים ומרגישים
מביעים עמדה ומנמקים לפי הטקסט ולפי מה שאנחנו חושבים.

לפני כל תשובה שאלו את עצמכם: **מה כבר נתון בשאלה? מה נשאר לי לברר?** סמנו את מילות ההוראה (ציינו, הסבירו, השוו, נמקו).

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. אילו שלושה ז'אנרים מבוקשים ביותר בכיתות ז׳, לפי הספרנית? [איתור מידע]

2. ציינו שני דברים שמפריעים לבני נוער לקרוא, לפי הכתבה. [איתור מידע]

3. מהו הרעיון של "עשר דקות של שקט"? [איתור מידע]

(א) מבחן קצר על ספר
(ב) עשר דקות של הפסקה נוספת
(ג) שיעור שבו אסור לדבר
(ד) בכל יום שלישי כל בית הספר, כולל המורים, קורא ספר לבחירתו

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. למה, לדעת הספרנית, קריאה של רומן גרפי היא "קריאה לכל דבר"? [הבנה ופרשנות]

5. מה המשמעות של המשפט "הפורמט פחות חשוב מהסיפור"? [הבנה ופרשנות]

א) העיקר שקוראים ונהנים, לא משנה אם על נייר או במסך

ב) רק סיפורים קצרים חשובים

ג) צריך לבחור רק ספרים יפים

ד) ספרים על נייר עדיפים תמיד

6. הספרנית אומרת: "כשמכריחים ילד לקרוא ספר שהוא לא אוהב, הוא לומד לשנוא קריאה". מה אפשר להסיק מכך על הדרך לעודד קריאה? [הסקת מסקנות]

7. השוו בין קריאה על נייר לבין קריאה במסך: ציינו יתרון אחד לכל אחת, לפי הכתבה. [השוואה]

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהשטח).

8. האם לדעתכם בית הספר צריך לחייב קריאת ספרים מסוימים, או לתת לתלמידים לבחור? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהכתבה. [הבעת עמדה]

העמדה שלי	
הנימוק	
הוכחה / דוגמה	

9. כתבו המלצה על ספר שאהבתם (6–8 שורות) למועדון הקוראים של הכיתה: על מה הספר, למי הוא מתאים, ומה הדבר שהכי אהבתם בו – בלי לגלות את הסוף! [משימת כתיבה]

כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהטקסט: _____

שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בעבודה על הטקסט? 😀 🙂 😐 ☹